



«Тасдиқ мекунам»

Ректори ДМТ, профессор

Хулпваҳтзода Қ. Х.

» 03 2022

ХУЛОСАИ

ДОНИШГОҶИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

Доир ба диссертатсияи Давлатзода Аҳмад Ширинхуҷа дар мавзӯи *“Хатари ифротгароии динӣ ба фарҳанги миллӣ”* дар кафедраи онтология ва назарияи маърифати Донишгоҳи миллии Тоҷикистон анҷом дода шудааст.

Дар давраи омодагии диссертатсия Давлатзода Аҳмад Ширинхуҷа – докторанти фалсафа PhD-и кафедраи онтология ва назарияи маърифати факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба ҳисоб мерафт. Муаллифи диссертатсия соли 2021 докторантураи фалсафа – PhD, доктор аз рӯи ихтисоси 6D020600 – «Диншиносии»-ро дар шӯъбаи рӯзона хатм намуд.

Соли 2016 факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси фалсафа дар зинаи магистратура хатм кардааст.

Роҳбари илмӣ: Худойодзода Фаррух Бегичон – доктори илмҳои фалсафа, профессори кафедраи онтология ва назарияи маърифати факултети фалсафа диссертатсияи Давлатзода Аҳмад Ширинхуҷаро дар мавзӯи *“Хатари ифротгароии динӣ ба фарҳанги миллӣ”* таҳлилу баррасӣ намуда, хулосаи зеринро қабул карданд :

Диссертатсия кори илмии комилу анҷомёфта буда, дорои арзиш ва аҳамияти назариявӣ амалӣ ва навгонии илмӣ мебошад. Муаллиф пажӯҳиши доманадор ва муфассалеро анҷом додааст, ки он дар сатҳи хуби илмӣ қарор дорад.

Қайд намудан бамаврид аст, ки дар таҳқиқоти илмӣ диссертант аз усул ва равишҳои маъмули илмҳои фалсафӣ истифода намуда, хатарҳои гуногуни ҷараёнҳои ифротгароии диниро ба фарҳанги миллӣ нишон дода, натиҷаҳои назарраси илмӣ ба даст овардааст. Аз ҷумла, дар асоси таҳқиқоти муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ хатару таҳдидҳо ба фарҳанги миллӣ таҳлил гардида, дар он проблемаҳои ҳалнашуда дар омӯзиши мавзӯ дар шароити имрӯза нишон дода шудааст. Ба ҳамин хотир, омӯзиши ҳамаҷонибаи ин мавзӯ дар доираи қори илмии мазкур масъалаи эҳтиёҷманд ба таҳқиқи илмӣ мебошад. Зеро таҳлили масъалаи мазкур аз нигоҳи илмҳои ҷомеашиносӣ ва махсусан, фалсафаи иҷтимоӣ аҳамияти аввалиндараҷа дорад, чунки омӯзиши ин масъала дар доираи таҳлили фалсафӣ ва илмӣ дар ҷомеаи илмиву маънавии мо нисбатан камтар ба назар мерасад. Муаллиф доир ба масъалаҳои муҳимми таҳқиқот-ифротгароӣ, ифротгароии динӣ, фарҳанг, фарҳанги миллӣ, тамаддун, терроризм ва монанди инҳо маълумоти муфассал дода, тавассути методологияи дурусти илмӣ мавзӯро равшан сохтааст. Илова бар ин, моҳият ва муҳтавои масъалаи ифротгароӣ ва роҳҳои таъсири онро ба фарҳанги миллӣ аз мавқеи объективонаи илмӣ таҳлилу баррасӣ кардааст. Муҳаққиқ дар омода намудани диссертатсия аз сарчашмаҳои илмии муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ фаровон истифода бурда, мавқеи хешро оиди масъалаҳои баҳсноки илмӣ дақиқ муайян кардааст. Дар рафти таҳқиқ муаллиф аз усулҳои таҳлил, таркиб, таҷрид, индуксия, дедуксия, муқоиса, умумиятдиҳӣ, таърихӣ ва ғайра васеъ истифода намудааст.

Мақсад ва вазифаҳои қори таҳқиқотӣ мувофиқ ба талабот муайян гардида, бо қисмати навгониҳо ва масъалаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда ҳамоҳанг мебошад. Зимни пажӯҳиш методҳои назариявӣ ва амалии донишҳои илмӣ, аз ҷумла мушоҳида, муқоиса, санҷиш, таҳлил ва таркиб, коркарди мавод, усули герменевтикӣ, аксиологӣ, ҷамъбастаномӣ,

мантиқият, таърихият ва ғайра мавриди истифода қарор гирифтаанд.

Ҳадафи асосии таҳқиқот аз ошкор ва муайянсозии таъсири манфии ифротгарой ба фарҳанги миллӣ ва роҳҳои пешгирии ин таъсиррасониҳо мебошад.

Чанбаи назариявӣ амалӣ ва наовариш кор дар он зоҳир мегард, ки яке аз масъалаҳои муҳимми назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ ин низоми мубориза бо паҳншавии таҳдидҳо ва холишҳои ифротгароии динӣ дар Тоҷикистон буда, барои баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти гуногуни давлатӣ ва ҷамъиятӣ мусоидат менамояд. Мавод ва хулосаҳои таҳқиқоти диссертатсия барои донишҷӯёну донишмандон, муҳаққиқони соҳа, мақомоти давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва илмӣ, гуруҳҳои омӯзгорӣ, ки вобаста ба мавзӯи мазкур таҳқиқот мегузаронанд, метавонанд аҳамияти илмӣ ва амалӣ дошта бошанд.

Нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда ва нағониҳои илмии диссертатсияро метавон дар қисматҳои зерин баён намуд:

- асосҳои иҷтимоӣ сиёсӣ, динӣ-ғоявӣ ифротгароии динӣ, инчунин нишонаҳои бузурги он дар Тоҷикистон ошкор ва ҳамаҷониба мавриди омӯзишу баррасӣ қарор гирифт;
- бори нахуст хатарҳои тарғиботи ифротгароёни динӣ нисбати фарҳанги миллӣ дар рисола баён шудааст;
- заминаҳои аз қабилӣ камбизоатии шадиди аҳоли, бахусус бекорӣ ва ноогоҳиву бетачрибагии ҷавонон, ки ба зуҳури ифротгароии динӣ ва сиёсӣ мусоидат мекунанд, таҳлили васеи худро пайдо кардаанд;
- таснифи намудҳо ва шаклҳои ифротгарой дар қаринаи нав бо назардошти шаклҳои асосии фаъолияти ифротгарой анҷом дода шудааст;

- нишон дода шудааст, ки имкони табдили ифротгароии исломӣ ба терроризми динию сиёсӣ вучуд дорад. Ин амал ба чандин омилу сабабҳо алоқаманд аст ва онҳо дар рисола таҳлили васеи худро пайдо кардаанд;
- муносибату алоқамандии ифротгароии динӣ-сиёсӣ ба терроризм ошкор гардида, механизми робитаҳои онҳо кушода шудааст;
- нишон дода шудааст, ки раванди ҷаҳоншавӣ ва ифротгароии байналмилалӣ ба авҷгирии ифротгароии сиёсиву динӣ дар Осиёи Марказӣ дар сурати пайгирии давлатҳои абарқудрат аз манфиатҳои метавонад мусоидат кунад.

Нуктаҳои асосии, ки барои дифоъ пешнҳод шудаанд:

1. Сабаҳои асосии зуҳури ифротгароии динӣ-сиёсӣ коҳиш ёфтани шароити иқтисодӣ-иҷтимоӣ, сиёсӣ ва равонии ҳаёти ҷомеа буда, аз ин шароити ҷомеа гурӯҳҳои ифротгароии динӣ-сиёсӣ, ки аз ҷониби кишварҳои абарқудрат дастгирӣ меёбанд, истифода мебаранд.
2. Ифротгароии динӣ-сиёсӣ дар солҳои 1980-1990 дар Тоҷикистон маҳз бо сабабҳои дар боло зикршуда васеъ паҳн шуда, боиси сар задани ҷанги шаҳрвандӣ гардид. Ифротгароии динӣ-сиёсӣ як шакли хоси бегонапарастӣ мебошад, ки ба нобуд сохтани ҳувияти миллӣ ва фарҳанги миллӣ нигаронида шудааст.
3. Ифротгароӣ, тундгароӣ, бунёдгароӣ ва терроризм бо ҳам пайванди ногузастанӣ доранд: аввалӣ як навъ заминаи идеологии амалҳои террористиро ташкил медиҳад ва боқӣ бо маҷмӯи муносиботи тунду шадид (асосноккунии истифодаи зӯроварӣ) барои ноил шудан ба ҳадафҳои сиёсии худ роҳу воситаҳои ғайриқонуниву хатарнокро пеш мегиранд.

Натиҷаҳои бадастоварда ва хулосаҳои ҷамъбастшудаи диссертатсияро метавон минбаъд барои иҷрои таҳқиқотҳои илмӣ

дар соҳаи фалсафа, фалсафаи иҷтимоӣ, диншиносӣ, фарҳангшиносӣ инчунин, ҳангоми таҳия кардани маҷмӯаҳои таълимӣ-методӣ, тавсияҳои илмӣ-методӣ ва курси мухтасари лексияҳо оид ба фалсафаи фарҳанг ва фалсафаи сиёсат мавриди истифодабарӣ қарор дод. Илова бар ин, маводи таҳқиқшуда, натиҷа ва хулосаҳои бадастомада ҳангоми хондани курсҳои махсус ва тадриси фанҳои таърихи фалсафа, фалсафаи иҷтимоӣ, диншиносӣ, фарҳангшиносӣ, фалсафаи сиёсат, худшиносии миллӣ низ истифода намудан мумкин аст.

Автореферат ва мақолаҳои нашрнамудаи муаллиф моҳияти диссертатсияро фаро гирифтаанд.

Интишороти унвонҷӯ Давлатзода А.Ш. дар маҷаллаҳои тақризшаванда:

[1-М] Давлатов А.Ш., Худойдодзода Ф.Б. Хатари ифротгарии динӣ ба фарҳанги миллӣ [Матн] /А. Ш. Давлатов, Ф. Б. Худойдодзода //Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ – гуманитарӣ. – 2020. № 7. – С.185-190

[2-М] Давлатов А. Ш. Сабабҳо ва сатҳи хатари ифротгарии динӣ ба фарҳанги миллӣ [Матн] /А. Ш. Давлатов //Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ – гуманитарӣ. – 2020. № 8. – С.197-202.

[3-М] Давлатзода А. Ш. Шаклгирии гурӯҳҳои ифротгарии динӣ ва таҳдиди онҳо ба фарҳанги миллӣ [Матн] /А. Ш. Давлатзода //Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ – гуманитарӣ. – 2022.№10. – С.161-169.

Интишороти унвонҷӯ Давлатзода А. Ш. дар маҷаллаҳои дигар:

[4-М] Давлатзода А. Ш. Роҳҳои пешгирии хатари ифротгарии динӣ ба фарҳанги миллӣ [Матн] /А. Ш. Давлатзода //Маводи конференсияи байналмилалӣ илмию назариявӣ дар мавзӯи “Масоили мубрами илмҳои ҷомеашиносӣ дар замони муосир”, Душанбе, 2021. – С. 439-446.

[5-М] Камолов У., Давлатов А.. Рисолати фалсафа ва файласуфон дар ҷаҳони муосир [Матн] /У. Камолов, А. Давлатов // Маводи семинари илмию амалии умумидонишгоҳӣ дар мавзӯи

“Саҳми академик Мусо Диноршоев дар рушди фалсафани муосири тоҷик”, Душанбе, 2020 – С, 106-112.

Дар маҷмӯъ диссертатсияи Давлатзода Аҳмад Ширинхуҷа дар мавзӯи “Хатари ифротгарии динӣ ба фарҳанги миллӣ” кори илмию анҷомёфта мебошад, ки ба ихтисоси 6D020600 – «Диншиносии»-ро пурра мувофиқат дорад ва онро метавон барои ҳимоя тавсия намуд.

Хулосаи мазкур дар маҷлиси якҷояи кафедраҳои онтология ва назарияи маърифат ва диншиносии факултети фалсафа қабул гардид. Дар ҷаласа иштирок карданд 12 нафар. Натиҷаи овоздиҳии кушод ҷиҳати ба ҳимоя пешниҳод шудани диссертатсияи Давлатзода Аҳмад Ширинхуҷа ба тариқи зайл сурат гирифт:

тарafdор – 12 нафар; зид – нест, бетараф – нест. Суратҷаласаи №1 аз 16.03.2022.

Раисикунанда:

д.и.ф., профессори кафедраи онтология

ва назарияи маърифати ДМТ,

Аҳмадов С.

Мудири кафедраи онтология ва

назарияи маърифати ДМТ,

д.и.ф., профессор

Худойдодзода Ф. Б

Мудири кафедраи диншиносии ДМТ,

н.и.ф., дотсент

Нурулҳақ Қ

котиб:

Муаллими калони кафедраи онтология ва

назарияи маърифати ДМТ, н.и.ф.

Калонзода Ф. И

Имзои Аҳмадов С., Худойдодзода Ф. Б., Нурулҳақ Қ ва

Калонзода Ф. И.-ро тасдиқ менамоем

Сардори раёсати кадрҳои факултети

маҳсуси ДМТ



Тавқиев Э,

21.03.22